

Гемостаз жүйесін реттейтін дәрілік заттардың биохимиялық фармакологиясы

Дәріс 12

- ✓ Адам организмiнiн және әр түрлi мүшелерiнiн тiршiлiк әрекетi оның iшкi ортасындағы қан, лимфа, клеткааралық сұйықтықтың физикалық-химиялық тұрақтылығымен жүзеге асады. Клеткааралық сұйықтық клетканы жуып, тазартып отырады.
- ✓ Бұл тұрақтылықты сақтауда гуморальдық және жүйке жүйесi арқылы реттеудiң маңызы зор.

- ✓ Гемостаз - ол бір жағынан қан ағымында қанның сұйық күйде ұстап тұру, ал екінші жағынан қан тамыры зақымданғанда қан кетуді тоқтатуға және қан жоғалтуды азайтуға жауап беретін ағзаның маңызды қызметі.
- ✓ Осы қызметке жауап беруге қатысатын мүшелер мен тіндер гемостаз жүйесін құрайды.
- ✓ Гемостаз жүйесі әртүрлі экзогендік және эндогендік әсерлерге белсенді түрде жауап береді.
- ✓ Гемостаз жүйесінің аурулары кезіндегі гемостаздық қызметтің бұзылыстары туа не жүре пайда болады.

- Қан — адам ағзасының тіршілік етуіне аса қажет сұйықтық.
- Жарақаттану салдарынан қанның 25-30% сыртқа ағып кетсе, тіршілікке қауіп төнеді, ал 50% ағып кетсе өледі.
- Қан тамырда жылжымай тоқтап қалса не қан ағысы тым баяуласса адам өлуі мүмкін. Мысалы, денедегі кейбір жасушалар, әсіресе ми қыртысының нейрондары уақытында келетін қан мөлшері азайса, 5-6 минуттан кейін бұзыла бастайды.

Гемостаз жүйесінің құрылымын шартты түрде "морфологиялық" және "қызметтік" деп бөлуге болады.

Морфологиялық:

- тамыр қабырғасы;
- тромбоциттер және қанның жасушалық элементтері;
- плазмалық құрылымы - протеиндер, пептидтер және гемостаздың протеиндік емес медиаторлар, цитокиндер, гормондар;
- сүйек миы, бауыр, көкбауыр (олар тромбоциттер және гемостаз жүйесінің плазмалық құрылымын синтездейді)

Қызметтік:

- прокоагулянттар;
- коагуляцияны тежегіштері (антикоагулянттар);
- профибринолиттиктер;
- фибринолизді тежегіштер

- Гемостаздың компоненттері:
- Қан тамырлардың эндотелийі
- Қан жасушалары (тромбоциттер, лейкоциттер, эритроциттер)
- Плазмалық ферменттік жүйелер (қан ұю, ұюға қарсы, фибрин ерітетін, калликреин-кинин)

Гемостаздың бұзылу түрлері

- Қанағыштыққа бейімділік (геморрагиялық синдром немесе диатез)
- Тромбоздық синдром дамуы (тромбофилия)
- Тамыр ішінде шашыранды қан ұю (ТШҚҰ - синдромы)

Дәрілік заттар кластары

- Қан ұюына әсер ететін заттар
  - коагулянттар
  - антикоагулянттар
- Тромбоциттер агрегациясына әсер ететін заттар
  - агреганттар
  - антиагреганттар
- Фибринолизге әсер ететін заттар
  - фибринолитикалық
  - антифибринолитикалық

ҚАННЫҢ ҰЮЫ

Зақымдалған қан тамырларынан қан кетуді тоқтату

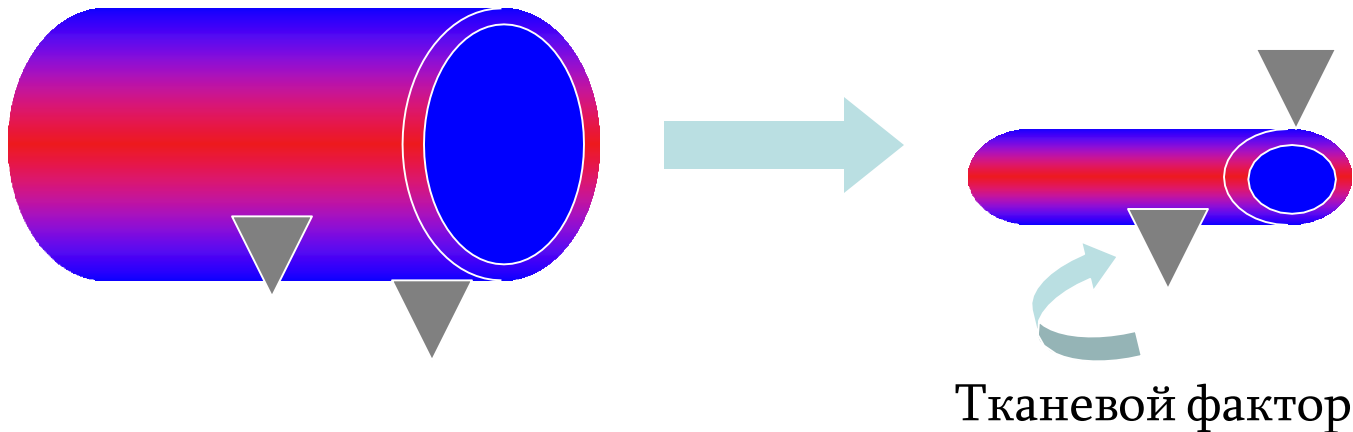
- Қан тамырлары фазасы
- Тромбоциттік фаза
- Коагуляциялық фаза
- Фибринолиттикалық фаза

ҚАННЫҢ ҰЮЫ

Қан тамырлары фазасы

- ◎ Вазоконстрикция
- ◎ Тіндердің зақымдануы тіндік факторды белсендіреді және коагуляцияны бастайды

ҚАННЫҢ ҰЮЫ

Коагуляциялық фаза

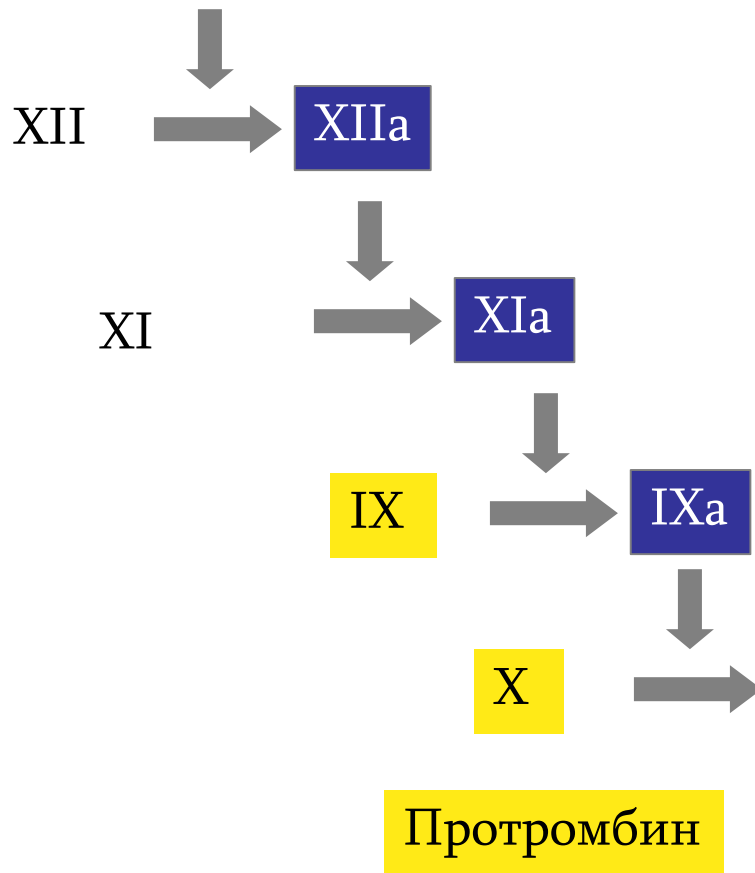
- ◎ екі негізгі жолы
  - Ішкі жол
  - Сыртқы жол
- ◎ бір нүктеде бірігеді
- ◎ 13 ерігіш факторлар қатысады

Қан ұюының плазмалық факторлары

- I - ФИБРИНОГЕН
- II - ПРОТРОМБИН
- III – ТІНДІК ТРОМБОПЛАСТИН
- IV – Ca^{2+}
- V - ПРОАКЦЕЛЕРИН
- VI - АКЦЕЛЕРИН
- VII - ПРОКОНВЕРТИН
- VIII – АНТИГЕМОФИЛДІК ГЛОБУЛИН
- IX – КРИСТМАСС факторы, АНТИГЕМОФИЛДІК фактор В
- X – ПЛАЗМАЛЫҚ ПРОТРОМБИНАЗА
- XI – ТРОМБОПЛАСТИННІҢ ПЛАЗМАЛЫҚ ҚҰРУШЫСЫ
- XII – ХАГЕМАН факторы
- XIII – ФИБРИН ТҰРАҚТАНДЫРАТЫН фактор

Ішкі жол

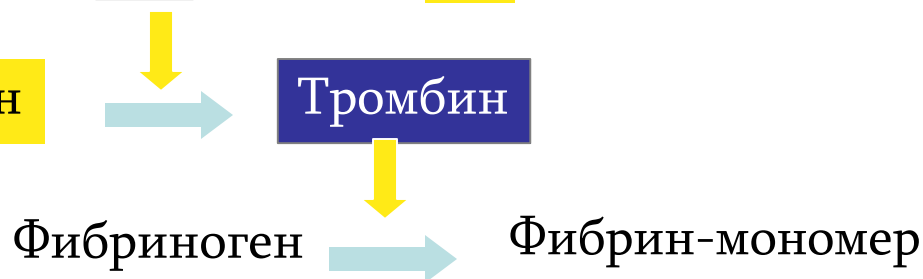
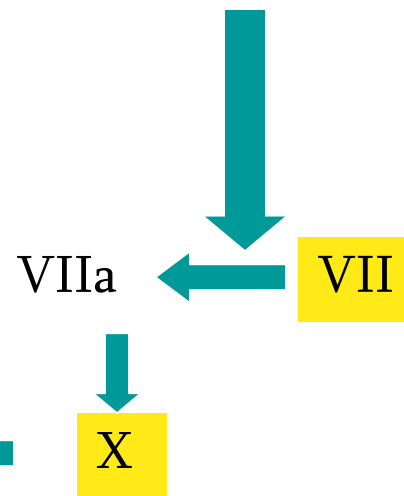
Қан тамырларының зақымдануы

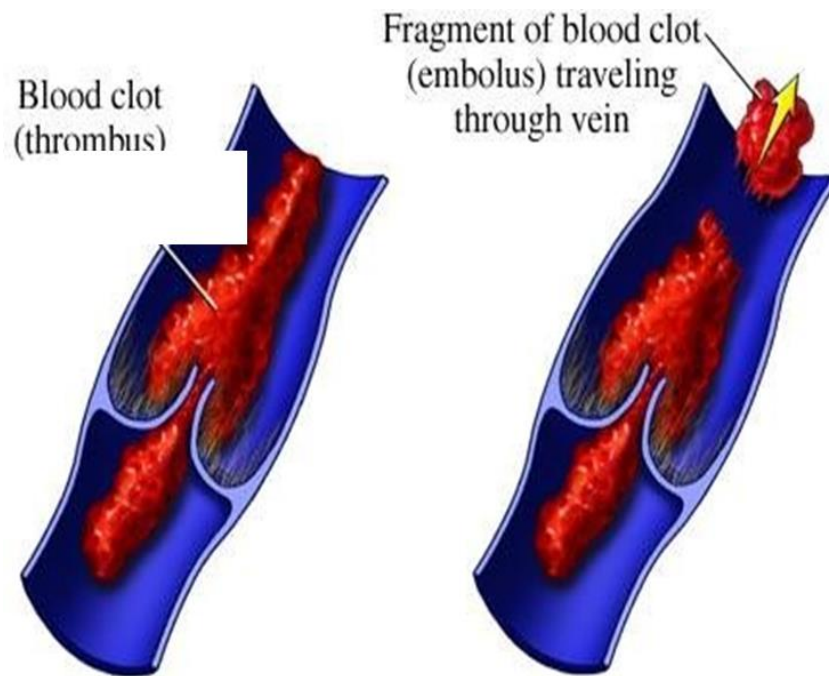
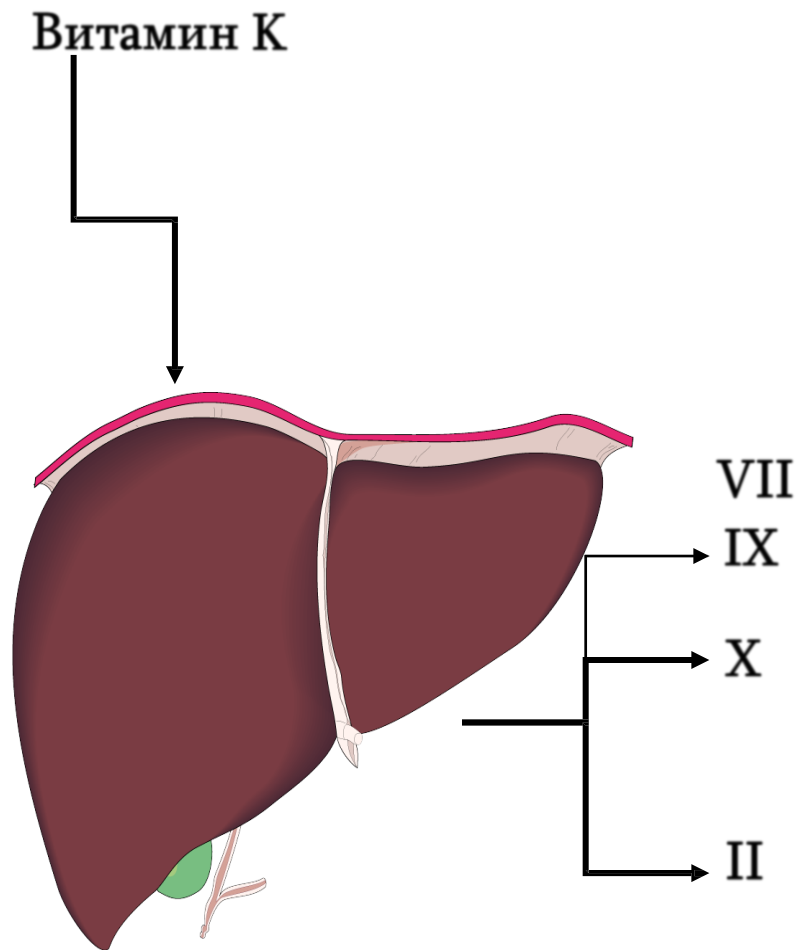
Сыртқы жол

Тіндердің зақымдануы

Тіндік фактор

Витамин К-тәуелді қан ұю факторлары

Тромб

Артериялық

- Ақ түсті
- Тромбоциттер, лейкоциттер
- Атеросклероз кезінде
- Ишемия себебінен

Веноздық

- Қызыл түсті
- Ақ түсті басы мен қызыл түсті құйрығы
- Эмболалар

Коагулопатиялар

- Тұқым қуалайтын, біріншілік:
- VIII фактордың тапшылығы
- (гемофилия А) (80-85%)
- IX фактордың тапшылығы
- (гемофилия В) (15-16%)
- XI фактордың тапшылығы
- (гемофилия С)

Коагуляцияға әсер ететін заттар

- Антикоагулянттар
- Антиагреганттар/дезагреганттар
- Фибринолитиктер

АНТИКОАГУЛЯНТТАР

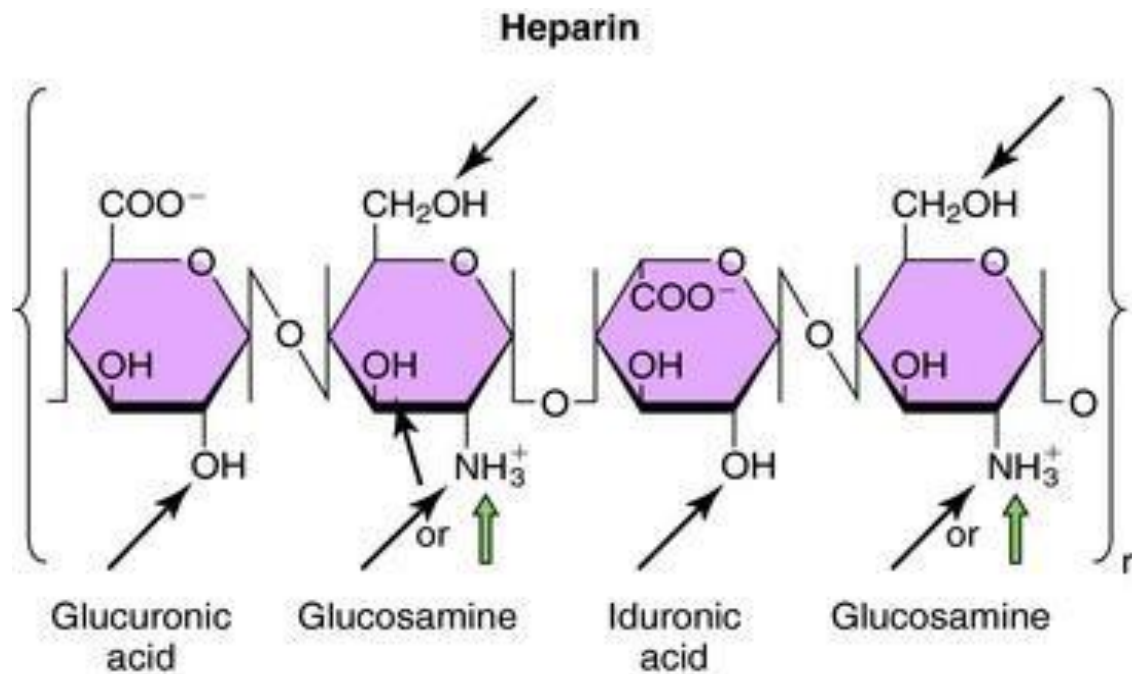
Тікелей әсерлі

- Гепарин
- Төменмолекулалы гепариндер
- Гепариноидтар
- Ха факторының жоғары селективті ингибиторлары
- Тромбиннің тікелей ингибиторлары
- Ca^{2+} иондарының антагонистері

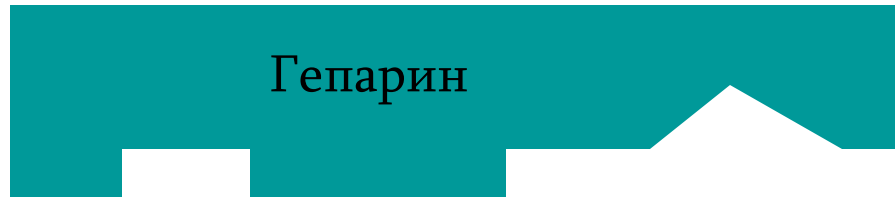
Тікелей емес әсерлі

- Кумарин туындылары
- Фенилиндандион туындылары

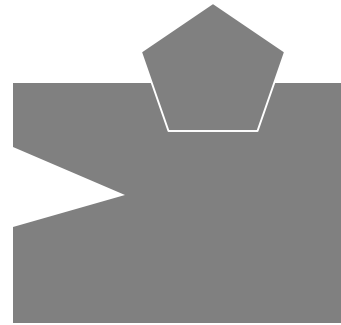
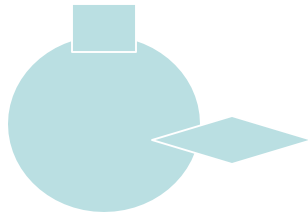
ГЕПАРИН

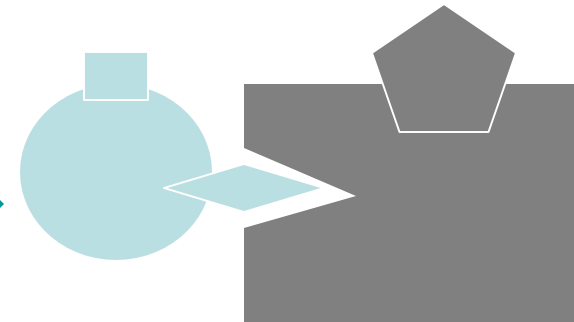
Гепариннің әсер ету механизмі

Антитромбин III

Тромбин

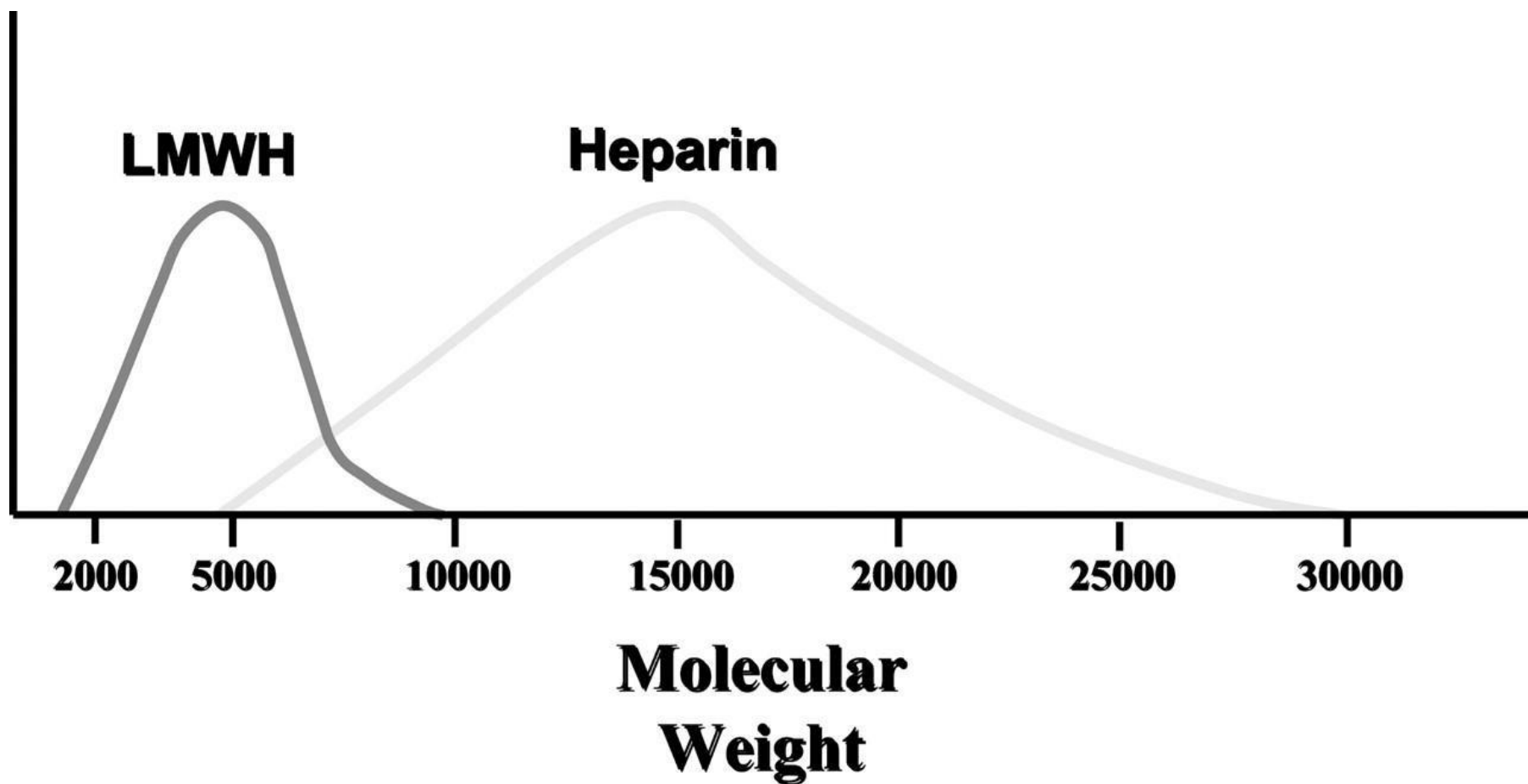
ГЕПАРИН

- Қан тамыры арқылы, сирек жағдайда – тері астына енгізіледі
- Қолдану көрсеткіштері:
  - Жедел коронарлы синдромды емдеу
  - веноздық тромбоздың, өкпе эмболиясының алдын алу және емдеу
  - жүрекшелердің фибрилляциясы бар науқастарда эмболияның алдын алу
  - тромболитикалық терапиядан кейін реокклюзияның алдын алу
  - перифериялық артерия ауруларында артериялық тромбоздың және тромбоэмболияның алдын алу және емдеу
  - диссемириленген тамырішілік коагуляцияны емдеу
  - тамырлы катетерлердің бітелуінің алдын алу
  - экстракорпоральды айналымда жасанды гемофилияны құру және эфферентті терапия

ГЕПАРИН

- Қан кету
- Гепарин-индуцирленген
тромбоцитопения
  - иммуноделдалдық
- Остеопороз

Гепариннің молекулалық салмағы және төмен молекулалы гепариндер

ТӨМЕНМОЛЕКУЛАЛЫ ГЕПАРИНДЕР

Кальций надропарин

Натрий эноксапарині

Натрий далтепарин

Артықшылықтары:

- Анти-Ха белсенділігінің таралуы
- Плазма ақуыздарымен және тромбоциттермен азырақ айқын байланыс

ТМГ	Орташа молекулалық массасы, Да	
Надропарин	4 300	↓ Анти-IIa активтілігі
Эноксапарин	4 500	
Далтепарин	6 000	

Жаңа оральді антикоагулянттар

Апиксабан (Эликвис) = АриХабан Ривароксабан

(Ксарелто) = RivarоХабан

- қатынас $X_a : I_a = 1,0 : 0$
- эффект 2-3 сағ кейін
- Қолдану көрсеткіштері
  - жамбас немесе тізе буындарын ауыстырудан кейін аяқтағы терең вена тромбозының алдын алу
  - аяқтағы жедел тамыр тромбозын және/немесе өкпе эмболиясын емдеу
  - қақпақшалы емес атриальды фибрилляциясы бар науқастарда инсульт пен артериялық тромбоэмболияның алдын алу
  - жедел коронарлық синдромның салдары (өлім)

Гирудиндер

Бивалирудин

Гирудиндер

Бивалирудин

- Қан тамыры арқылы енгізіледі
- Жартылай шығарылу уақыты 25 мин
- Пайдалану көрсеткіші
  - перкутандық коронарлық араласулар (АКС, иммундық тромбоцитопения)

Кері эффекттер

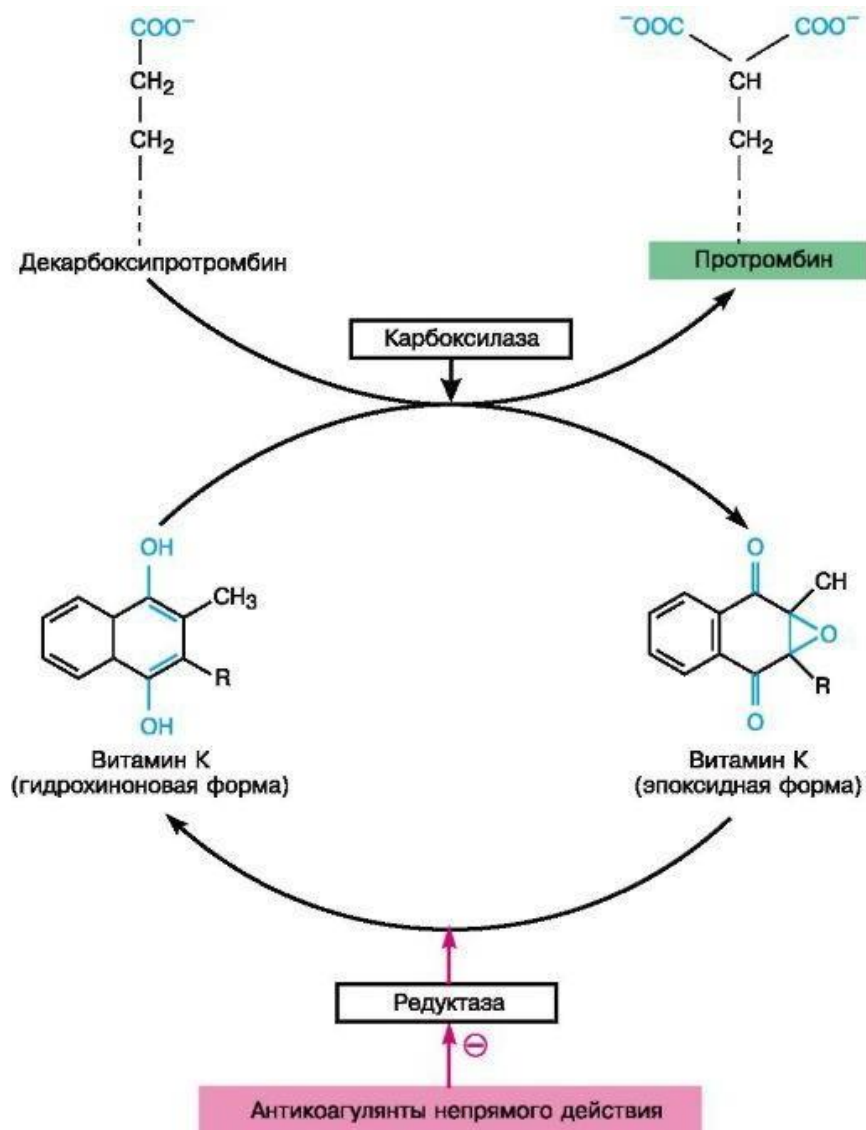
- Қан кету
- Аллергиялық реакциялар

ТІКЕЛЕЙ ЕМЕС АНТИКОАГУЛЯНТТАР

К витаминінің антагонистері

- Кумарин туындылары
  - варфарин
  - аценокумарол
- Фенилиндандио туынжылары
  - фенидион

ТИКЕЛЕЙ ЕМЕС АНТИКОАГУЛЯНТТАР

Варфарин

- Әсері 2-3 күнен соң басталады
- Ішке қабылдауда жақсы сіңіріледі
- Белоктармен байланысады
- Р-450 метаболизмге түседі
- Плацентадан өте алады

Мәселелер

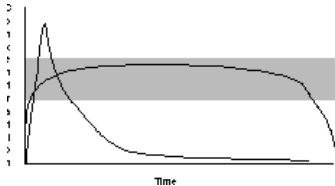
- Тағаммен байланысы

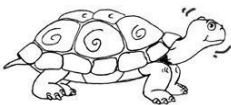
- Метаболизмнің генетикалық өзгерісі

- Терапевті әсері төмен

- Әсер ету уақыты баяу

Дозаны реттеу

Парентеральді
препараттарды қосу

Простагландиндер

